

Birikim

Sahibi
Birikim Yayıncılık Kollektif Şirketi adına
M. Kâmil Yüksel

Yazı İşleri Sorumlusu
Ömer Laçiner

Yöneten
Murat Belge

Yazı Kurulu
Murat Belge, Yavuz Çizmeci, Onat Kutlar,
Ömer Laçiner, Can Yücel

Teknik Sorumlu
Ferit Erkman

Yönetim Yeri
Ankara Caddesi, Güncer Han 45/18 Sirkeci
İstanbul

Yazışma Adresi
P.K. 538 Sirkeci

Abonesi
Yıllık 100 TL. Altı aylık 60 TL.
Dış ülkelere Yıllık 200 TL. Altı aylık 100 TL.

Posta Havalesi
P. Çeki Hesap no: 20092991

İlan
¼ sayfa 200 TL./½ sayfa 400 TL./1 sayfa 800 TL.

Dizgi-Baskı
Yelken Basımevi

Klişeler
As Klişe

Kapak Baskısı
Reyo Basımevi

Cilt
Nûmune Ciltevi

Basıldığı Tarih
3/Mart/1975

Gönderilen bütün yazılar yazı kurulunun kararıyla basılır. Basılmayan yazılar geri alınabilir, gönderilmez. Yayımlanan yazı ve resimler kaynak gösterilerek aktarılabilir.

Birikim 1/4

ÇIKARKEN

Birikim 1/3

Türkiye'deki devrimci hareket 1970'lerde ağır yaralar aldı. Bunun nedeni sade «dışsal» sayılabilecek etkenler değildi. Hareketimizin kendi eksiklikleri, teorik ve pratik yanlışları, alınan yaraların önemli «içsel» belirleyicileri oldular. Bugün, bir toparlanma evresi içerisinde, geçmişini yeniden gözden geçirmek, eksikliklere ve yanlışlara parmak basmak için ciddi ve sistemli bir çalışmaya girişmeliyiz. Birikim Yayınları bu çalışmaya katkıda bulunabilme amacıyla kurulmuştur. Yayınevi, bu aylık derginin yanısıra üç aylık bir çeviri dergisi de yayımlayacaktır. Ayrıca bir kitap dizisi hazırlamaktayız.

Aylık dergi, okurlarımızla en yakın ilişki kurabileceğimiz yayın olduğu için, genel görüşlerimizle yayınevimizin çalışma ilkelerini bu başyazıyla sizlere iletmeyi uygun bulduk. Daha sonraki sayılarda bu «başyazı» ile başlattığımız diyalogu sürdüreceğiz. Yayınlarımızın dayandığı temel ilke, herkesin bildiği, geçerliliğinden kimsenin şüphe etmediği, genel bir ilkedir: «Devrimci bir teori olmadan devrimci hareket olamaz.»

Türkiye'de teori, neredeyse «teoriden gelişmeyecek» kadar yoğun bir şekilde tartışılmıştır, hâlâ da tartışılıyor. Ne yazık ki, bütün bu ateşli tartışmaların sonucunda gerçekten kalıcı bir düşünce sistemi oluşmuş değildir. Teori, belirli bir sorunu aydınlatma'ya yaramamıştır. Öte yandan sorunlar ne kadar çapraşıklaşırsa çapraşıklaşırsa, teori kendi aydınlığını yitirmemelidir. Oysa bizim teorik tartışmalarımızda ya çapraşıklık sorunun kendinden gelmiş, ya da teori, amacına aykırı bir biçimde «şematik» leştirilmiş, dolayısıyla sorunların çapraşıklığı karşısında alabildiğine sığlığa düşmüştür. Her iki halde de doğru pratiği yaratacak olan doğru teori kurulamamıştır, kurulamaz da.

Bunun iç ve dış nedenleri bulunabilir kamusundayız. Yanılgıların kaynaklarına varabilirsek, zararlarını durdurmamız kolaylaşır. Genel tikel belirlediğine göre, biz de araştırmamıza dışsal nedenlerden başlayalım:

1 — Dünya Sosyalist Hareketi Çeşitli Kamplara Bölünmüş Durumdadır:

Sosyalist devletler, uluslararası politikaya

kendi özgül koşullarının zorunlu kıldığı yaklaşımlarla girmektedirler. Kalkış noktaları ayrı olunca kısa dönemli taktik amaçlarında da ayrımlar görülmekte, dolayısıyla birçok önemli konudaki tutumları farklılaşmaktadır. Bugünün dünyasında, bütün sosyalist devlet ve kuruluşların bir araya gelip ortak sorunlarını tartışarak, hepsi için geçerli sonuçlara varmalarına yarayacak merkezî bir karar organı yoktur. Bunun yerine, hepsi kendi başına bir yetki mihrakı olduğunu iddia eden, bunu kabul ettirmeye çalışan devletler vardır. Hal böyle olunca bu mihraklar dışında kalan sosyalistler yurt ve dünya sorunlarına kendi ülkelerinin somut koşullarının zorunlu kıldığı açıdan yaklaşmalıdır. Doğrusu da zaten budur.

2 — Politik Kampların Ötesinde, Diyalektik Maddeciliğin Kavranılmasında da Ayrılıklar Vardır:

Sosyalistler, büyük ölçüde hâlâ emperyalist sistemin güdümünde olan bir dünyada yaşıyorlar. Bu durumda çeşitli burjuva ideolojilerinin kılık değiştirerek Marksist düşünceye sızmasını önlemek güçtür. Çünkü diyalektik düşünce içinde en ufak bir ayak sürçmesi insanı, gücünü yüzyılların alışkanlığına borçlu olan idealizm'e düşürür.

Sözkonusu sızmalar sonucunda maddeci felsefe içinde birbirine karşıt akımlar belirmiştir. Örneğin, Garaudy ile Stalin'i ya da Lukacs ile Althusser'i aynı düşünce sisteminin sözcüsü kabul etmek artık imkânsızlaşmıştır.

Marksizm, gerçekliğin somut koşullar içinde belirlendiği ilkesine dayanır. Bu genel ilkeyi yanlış yorumlayanlar —öyle yorumlamak isteyenler— her zaman, «değişen koşullara göre teorisinin revizyonu»nu yapmaya yönelmişlerdir. Oysa gerçeklik koşullara göre belirlenir ama, gerçekliği kavramanın anahtarı olan diyalektik düşünce koşullara göre belirlenmez. Koşullara bağımlı olmak bir yana, hattâ koşulları değiştirmenin yolunu gösteren düşüncedir. Her çeşit revizyonizm buradan, yani koşullara teslim olma eğiliminden doğar.

Şu halde bugün dünya çapında yapılması gereken iş, diyalektik düşüncenin bilgi teorisini sistemleştirmektir. Bu bilgi teorisinin öge-

leri, ustaların eserlerinde vardır. Bu öğeleri ortaya çıkarmak, diyalektik düşünceye sonradan sızan idealist tortulara karşı onları çıkararak teoriyi yeniden kendi bilgisel temel taşları üzerinde yükseltmek, bütün dünya devrimcilerine olduğu gibi Türkiye'nin devrimcilerine de düşen bir sorumluluk, bir görevdir.

Türkiye'de bugüne kadar devrimci hareketi yönlendirecek devrimci teorinin yeterince oluşmamasında bu genel nedenlerin önemli bir payı vardır. Ama Türkiye'ye özgü bazı koşullar da teorik çalışmalara uzun süre kargaşalığın egemen olmasına yol açmıştır. Bu özel koşulların başlıcaları şöyle sıralanabilir:

1 — Burjuva Kültürünün Zayıflığı

Devrimci hareketin handikapları sıralanırken burjuva kültürünün zayıflığından söz etmek ilk bakışta tuhaf görünebilir. Ne var ki soruna düşüncenin içinde doğduğu ortam açısından bakıldığında, bunun dolaylı ama önemli bir yeri olduğu anlaşılacaktır.

Türkiye'nin burjuvazisi sınıf olarak zayıf olduğu için, kültürü de zayıftır. Batı burjuvaları gibi alttan gelen, uzun süreli bir mücadele vermediği, yukarıdan aşağıya bir süreç içinde oluştuğu için örneğin, bir Fransız burjuvasının politik radikalizmine hiçbir zaman erişmemiş, sağlam bir aydınlar geleneği yaratamamış, bilimsel bir tutum getirememiş, dolayısıyla zengin bir kültür de kuramamıştır. İdeolojisi, Batı'dan parça buçuk ithal edilen bir pozitivizm'den ibarettir. Ama buna bile yeterince sahip çıkamamıştır.

Bir Galile örneğini düşünelim. Batı'da burjuva devriminin yükselişi sürecinde ortaya çıkmış bilim adamlarından biri olarak, düşünceleri için hayatını tehlikeye atabilmiştir. Bir aydının nasıl bir mücadele vererek aydın olduğunun somut örneklerindedir. Oysa Türkiye'de aydın olmak için, böyle zorlu mücadelelerden geçmek gerekmemiştir. Galile'nin atıldığı tehlikeleri göze almadan, Galile'nin hikâyesini sadece kitaptan okuyup öğrenmiş olmak, aydın sayılmaya yetiyordu.

Bu çeşitten bir aydın geleneğinin yokluğu ve genel kültürel kofluk, kısa vadede sosyalistler için de bir dezavantajdır. Çünkü sosyalist olduktan sonra yararlanacağı genel bilgilerden, kültürden, bilimsel yöntemden uzak bir ortamda gelişmektedir. Bu durum, sosyalizmin öğrenilmesinde hazımsızlıklar, önemli bilgi boşlukları yaratmaktadır.

Öte yandan, burjuvazinin kültürel zayıflığı uzun vadede bir avantajdır. Çünkü kültürsüz burjuvazinin sınıf körlüğü de o derece kesin olacağı gibi mücadeleyi gereğince yürütecek güçten de yoksundur.

Bu durumda bize daha fazla çalışmak düşüyor. Çünkü kültür alanında burjuvazinin bi-

raktığı boşlukları doldurmak da bizim görevimizdir. Böylece burjuvazinin ideolojik - kültürel tutarsızlıklarını eleştirir ve sergilerken, geleceğin sosyalist kültürünü daha da sağlam temellere oturtabiliriz.

2 — Sosyalist Düşüncenin Eklektizmi

Türkiye'nin tarihî gelişmesinde, Batı'nın klasik sayılan gelişme şemalarına tam uymayan bazı özellikler, teorik bakımdan tutarlı olmadığı halde ülkemizde yakın zamana kadar sosyalistlerin de benimsediği bir «ilericilik - gericilik» kavramının oluşmasına yol açmıştır. Teorik düzeyde, bu yanıltıcı görüşden sıyrılmayan Türkiye sosyalist geleneği, teorik yanılığı pratikle düzeltme imkânını da yakın zamana kadar bulamamıştır. Çünkü az-gelişmişlik yapısı içinde proleteryanın oluşumu gecikmiştir. Bu yüzden sosyalistler sınıf rotasını ayarlamalarını sağlayacak sınıf koşullarına yakın zamana kadar kavuşamamışlardır.

Bu gibi nedenlerle teorik ve pratik temellerini bulamayan Türkiye sosyalizmi çeşitli burjuva ve küçük burjuva ideolojilerinin radikalimsi öğeleriyle birlikte hareket etme alışkanlığını edinmiş, dolayısıyla kendi bağımsız programını yaratamamıştır. Kanunların anti-demokratik niteliği, arasında yaşanan ideolojilerin temellerini tartışma imkânlarını da ortadan kaldırmıştır. Bütün bunlar, sosyalist düşünce geleneğinde girift bir eklektizm doğurmuştur.

Böylece, önce olması gereken sosyalist teori ve pratik apayrı sınıfsal çıkarların politik girdabına sürüklenmiş, hattâ zaman zaman manipüle edilmiştir. 12 Mart döneminin olayları bu tutarsızlığı en aşırı noktaya vardırmış, ama aynı zamanda Türkiye'deki bağımsız platformunu kurma zorunluğu ile yüz yüze getirmiştir.

3 — Fraksiyonculuğun Teorik Gelişmeyi Durdurucu Etkileri:

Gerçek temellerini bulamayan sosyalist hareket kaçınılmaz bir şekilde bölünmüştür. Çünkü sosyalizmin egemen sınıflara karşı muhalefetini yürütememek, fraksiyonlaşmayı kaçınılmazlaştırır. İktidarla mücadelenin yerine, «sol-ıçi iktidar mücadelesi» geçer. Bu mücadelede teori değil, fraksiyon bağnazlığı güçlenir. Sol gruplar birbirlerini baş düşman olarak görmeye başlar. Böylece gruplar arası diyalog koptuğu gibi, sosyalist muhalefet görevi de yerini fraksiyonların «keskinlik yarışına» bırakır. Bu da, çeşitli provokasyonları ardı sıra getirir.

Türkiye'de kısa vadeli ideolojik gruplaşmalar kendilerini daracık çerçeveler içine hapsedmiş, sosyalistlerin bir kısmı böylece yurt ve dünya sorunlarını belirli ön yargılarla algılar

ve değerlendirir duruma gelmişlerdir. Bilim gerilemiş, klasiklerin çevirileri bile kasıtlı olarak çarpıtılmış, duygusal yaklaşımlar teşvik görece güçlenmiştir. Teori bir takım sloganlar derecesine indirgenince araştırmacılığın yerini ezbercilik ve kalıplı düşünce alışkanlığı, geniş görüşlülüğün yerini dogmatizm almış, bilgi, eleştirel tavır şüpheyle karşılanmış, grup tutarlılığı ve disiplini adına bilgisizlik, körü körüne kişisel bağlılık yüceltilmiştir.

Sosyalizm ve Kültür

Sosyalizmin gerçek siyasî örgütlenmesi yerine fraksiyonculuk yanlısı konuşma, sosyalist militan tipi adına da aynı büyük yanlışlık ürünü olarak fraksiyon devrimcisi tipi gelmiştir. Sosyalizm tam anlamıyla bir «dünya görüşü» olduğuna göre, pratiğimizin daha çok politikada yoğunlaşması, sosyalistin sadece aktüel politikavla ilgili bir kişi olması demek değildir. Hele hele, bir fraksiyon politikacısı olması hiç değildir. Sosyalizmin enin bir ufku, sanat ve edebiyatı, zengin insanî değerleri ve gelenekleri, yani çok geniş bir kültürü vardır. Bütün bu kültürel hazineleri bes yüz kelimelik bir fraksiyon sözlüğüne indirgemek sosyalist hareketi kısırlaştırır ve boğar. Sloganlar, ideolojik kalıplar, amaç değil, sınırlı durumlarda geçerli olan araçlardır. Sosyalist militan beş yüz kelimeyle düşünen insan değil, geniş dünya görüşünün enin kültürünü, somut durumlarını kendi güncellikleriyle sınırlanmış acil görevlerini yerine getirmeve yönelik davranış biçimiyle bağıdaştırabilme disiplinini kazanmış kısırdır. Devrimci politika, sosyalist kültürden koptuğu anda kısırlasır. sonunda sapar da. Kültürün politikliğini vurgulamak nasıl gerekiyorsa politikanın kültürlü olması için de aynı şekilde çalışmak zorunludur.

Bu anlamda kültür bir vasama sorunudur. Bilginin vasanması demektir. Bilginin, kafamızın bir verinde saklanan sovet bir nesne olmaktan çıkıp havafivetimizi meydana getiren canlı bir öğe, davranışlarımızı ıceriden vöneten ilke olması, bevin hücrelerimize ve damarlarımıza yerleşmesi demektir.

Yaymevinin Amacı

Yukarıda belirtme çalıştığımız gibi sosyalizm politikası ve kültürüyle bir bütündür. Ama günlük somut koşullar gereği politika pratiği ön plana çıkar. Bu pratiği yönlendirmek bir Sosyalist Parti'nin görevidir. Türkiye'de de tekeli kapitalizme karşı toplumsal muhalefeti yönlendirecek ve devrimci kadroları çevresine toplayacak güçte bir Parti olacağına inanıyoruz. Zaten bunun tersi, fraksiyonculuğun tozu dumanı içinde sosyalizmin görevlerinin süresiz ertelenmesi demektir.

Türkiye'de siyasî konulara yönelen sosyalist dergiler şimdiye kadar genellikle açık veya üstü örtülü olarak bir siyasî mihrak haline gel-

mişlerdir. Yaymevimizin böyle bir iddiası yoktur. Yeni bir alternatif olma vaadiyle yeni bir fraksiyon yaratmayacağız. Bu, şüphesiz, siyasî bir görüşümüz olmadığı ya da teorik konulardan uzak kalacağımız anlamına gelmez. Görüşümüze en yakın düşen siyasî organı destekleyeceğiz, yayınlarımızla yardımcı olmaya çalışacağız. Teorik konulara da, bir sosyalist kültür dergisi çerçevesi içinde eğileceğiz. Bugünkü aşamada, Türkiye için eksiksiz bir teori olduğu ya da oluşturulabileceği kanısında değiliz. Ama bu teorinin öğeleri bugünlerde olgunlaştırılacaktır. Biz de bu öğelerin, özellikle de sistemleştirilecek yöntem'in ortaya çıkarılmasına katkıda bulunmayı amaçlıyoruz.

Tutarlı Görüş Açısı

On sekizinci yüzyılda, Fransız Devrimi'nden önce Diderot, d'Alembert gibi Fransız düşünürleri dünya çapında önemi olan Ansiklopedi'yi hazırlamışlardır. Bu eserin önemi, o dönemin ilerici, devrimci sınıfı olan burjuvaziye, eski dünya görüşünden kurtulmayı, hayata, karıncaaların yaşayışından eski çağ tarihine, güneş sisteminden insanın eşitliği düşüncesine kadar bütün dünyaya çağın en ileri bilimiyle donanmış, tutarlı bir açıdan bakabilmeyi sağlamış olmasıdır.

Bizler bugün böyle bir görüş tutarlılığımızdan uzağız. «Sol-ıçi iktidar mücadelesi» için yürütülen ideolojik mücadele dar ve kısır bir alanın dışına taşamadı. Kaldı ki, bu dar alanda bile diyalektik düşüncenin idealist tortulardan tamamen arınmış bir biçimde belirlediği söylenemez. Dolayısıyla teorik ve kültürel donanım sürecine gecikmenin getirdiği fazla-me-sai ile girmemiz zorunlu oluyor.

Dünya sosyalistlerinin araştırıp üzerine kafa yorduğu, Hegelci diyalektikle Marksist diyalektiğin ilişkisi, dilin doğuşu ve ideolojik formasyondaki yeri, ilkel toplumların evrimi gibi sorunları, çok-uluslu şirketler ve çağdaş devlette yaratıkları etki gibi politik konuları, Marksizme yakın ya da uzak çağdaş düşünce akımlarını bizim de incelememiz, bunların dışında Türkiye'nin günlük ve tarihî sorunlarına daha yakından eğilmemiz gerekiyor.

Neler Yapılmalı? Neler Yapılabilir?

Türkiye'de sosyalist hareketin geçtiği son deneylerden sonra, gerçek anlamda bilgilenme, tartışılmaz bir ihtiyaç olarak belirmiştir. Yöntem sorununun önemi artık eskisinden daha iyi bilinmektedir. Ama bu ihtiyaçların giderilmesi de o kadar kolay bir iş değildir. Her şeyden önce geniş bir kadronun oluşması demektir bu.

Türkiye'de okur-yazar kişinin yalnız Türkçe bilerek «kültürlü» bir devrimci olabilmesi, gerekli ana metinler bir türlü Türkçe'ye çevrilmediğinden güçlüklerle doludur. Bir kere,

BERTOLT BRECHT

«Karar» Adlı Oyundan Şiirler

Çeviren CAN YÜCEL

Aşağıdaki şiirlerin hepsi Brecht'in «Karar» adlı oyunundan. 1930'da yazılmış olan bu oyun, yazarın «Lehrstück» dediği türden. Türkçede «Öğrenmece» diye anmayı önerdiğimiz bu tür oyunlar, fabrikalarda, işliklerde, okullarda, kırsalalarda oynanmak üzere yazılmıştır. Nazi-öncesinde hayli yaygınlık kazanan bu oyunlar ne okunmak, ne de seyredilmek üzere yazılmıştır. Brecht bir konuşmasında böyle diyor, ve sürdürüyor sözünü:

«Bu oyunlar oynanmak için yazılmıştır. Aramızda oynanmak için. Bunlar, ne bir okuyucu, ne de bir seyirci kitlesi için; bunlar oyunda söylenenleri oynayarak incelemeye teşne çocuklar, gençler için yazılmıştır. Bu çocuklar, bu gençler bazen bir rolü bazen öbürünü sırtlanarak, sırasıyla sanık, savcı tanık ve yargıç kılıfına bürünerek, bu işin üstesinden geleceklerdir. Böylece her biri tartışma temrinlerinden geçmiş ve sonunda diyalektiğin ne olduğuna dair bir fikir —pratik bir fikir— edinmiş olacaktırlar.»

«Karar»ın konusunu, daha doğrusu kurgusunu uzun uzun anlatacak değiliz. Özüne değinmekle yetinsek, duygusal, insancıl ve delikanlı yanı arasındaki çekişmenin tartışılması ve yargılanmasıdır. İlerdeki sayılarımızdan birinde oyunun bütünü yayınlamayı tasarlıyoruz.

KORO

Savaşmak istiyorsan Sosyalizm için,
Hem döğüşmeyi, hem de döğüşmemeyi bileceksin!
Sade doğru söylemeyi değil, doğru söylememeyi de belliyeceksin!
Nasil yardıma koşmanın zamanı varsa, uzak durmanın zamanı da var!
Kendini tehlikeye atmayı bilen, zamanında da tehlikeden kaçar!
Hem sözünü tutmasını becereceksin, hem de sözünden dönmeyi!
Kimi yerde tanınmak iyidir, kimi yerde görünmez olmak iyi!
Sosyalizm için savaşmak istiyorsan,
Başka değil, bitek erdemini olacak ancak,
O da: Sosyalizm için savaşmak!

ÖRGÜT ÇALIŞMASINA ÖVGÜ

Güzel şeydir
Sınıf kavgasında ortaya çıkıp konuşmak,
Yalın bir sesle yığınları kavgaya çağırarak,
Zalimi ezmek, mazlumu ayağa kaldırmak.
Lâkin namluları altında kapitalistlerin
Gizli gizli ve ilmik ilmik
Partinin ağlarını ören
O ufak tefek, gündelik işler
Hem yararlıdır, hem çetin.
Konuşacaksın, ama
Bilmeyecekler konuştuğunu senin.
Üstün geleceksin, ama
Senden bilmeyecekler üstünlüğünü.
Öleceksin, ama
Kimse bilmeyecek öldüğünü.

Büyük işler görenler çıkmadı değil,
Ama hep ün kazanmak için;
Aynı şeyleri yaparlarmıydı, dersin,
Unutulacaklarını bilseler?
Oysa o fikara sofrasından eksik olmaz ONUR,
O daracık barakanın alçacak kapısından
Eğilip çıkan başka türlü bir Uludur,
Ve ÜN Kim yaptı bunca işi? diye
Boşuna onu arayıp durur.
Sözümüz size, ey adsız sansız savaşçılar,
Yüzünüzü açın n'olur!
Çıkin bir an için karanlıklardan!
Nişan değil, size dünya halklarından
Selâm getirdik, selâm!

çok laf işittiğimiz halde bu iki iktisatçıyı tanımıyoruz. Hegel adı her yerde karşımıza çıkıyor, ama Türkçe'de Hegel'in yazdığı ya da Hegel üstüne yazılmış tek bir eser yok. Şüphesiz bu ve buna benzer yazarların bütün kitaplarını okumamız gerekmez. Ama hiç değilse ana kitaplar çevrilebilir, bazı kitapların özetleri aktarılabilir, ayrıca hepsi yerli ve yabancı tanıtma yazılarıyla tamamlanabilir.

Gelgelelim, bütün bunlar şimdilik daha fazlası yapılamadığı için yapılacak şeylerdir. Türkiye devrimcileri artık çok önemli bir eşiği aşma noktasına gelmişlerdir. Bu, **bilgilenmede ağırlığın çeviriden yerli araştırmaya kayması noktasıdır.**

Şu halde sorun, kendi teorik dünyamızı kuracak yerli yazarlarımızın, araştırmacılarımızın yetişmesidir. Bu görevin üstesinden gelecek bir aydınlar potansiyelinin bu dönemde Türkiye'de filizlenmeye başladığına inanıyoruz. Bu potansiyeli potansiyel olarak durmaktan çıkarıp etkinliğe çekmek ve ciddi bir çalışma disiplini kurmak Birikim Yayınlarımızın başlıca amacıdır. Bu, bir duyuru olduğu kadar bir çağrıdır da. Yayınevi'nin başarısının temel ölçütü, gençlerimize yazar olma kapılarını aralamak olacaktır. Bunun için genç çevirmenlerin yetişmesinde, genç yazarların bibliyografya, v.b. imkânlar bulmasında, elimizden gelen her şeyi yapacağız.

SONUÇ

Şimdi, amaçlarımızı yeniden özetleyebiliriz. Bu amaçlar birbirlerine sıkı sıkıya bağlı, hattâ iç içe geçmiş durumdadır:

1) Teorinin büyük ustalarının ışığında, kendi sorunlarımız, hedeflerimiz, kendi toplumsal bütünlüğümüz açısından, kendi teorik dünyamızı kurmak; 2) Bunu yaparken yöntemi, bilimsel teoriyi aynı anda hem kavramak, hem uygulamak, hem de açıklamak; yöntemi soyut değil, olması gereken yerde, somutun içinde bulmak; 3) Geçmişin ve bugünün kültürünü araştırmak, eleştirmek ve böylece geleceğin kültürel temellerini şimdiden kurmak; 4) Sosyalist kültürü bir yaşama sorunu olarak ele alıp işlemek; 5) Bütün bunların üstesinden gelecek bir aydın kadronun oluşmasına katkıda bulunmak için mümkün olan her türlü çabayı harcamak.

Türkiye'de bütün bunların yapılması gerektiği kanısındayız, ama bunları gerçekleştirecek düzeyde insanüstü kişilerin şu anda bir yerde hazır beklediğini sanmıyoruz. Böyle amaçlar ancak alçak gönüllü bir çalışkanlıkla gerçekleşebilir. Birikim Yayınları yazarları ve okurları için, birlikte ve adım adım ilerleyecekleri bir okul haline getirilirse, bu hedeflerden hiç değilse bazılarını birlikte erişebilecekimize inanıyoruz.

ustaların kitapları bile henüz tamamıyla Türkçe'ye aktarılmamıştır. Yabancı teorisyenlerin —ikinci sıradaki ustaların, örneğin Dimitrofların, Gramsci'lerin, v.b.— eserleri de çevrilmemiştir. Üçüncüsü, sosyalist açıdan olmasa bile, dürüst bilim adamlarının yazdığı, hiç değilse genel bilgileri, olguları derleyip aktaran temel kültür kitapları da yeterince çevrilmemiştir. Bunların, Türkçe'de yazılanı da pek çıkmamıştır. Sonuç olarak, Türk dilinde yeterli bir kültür kitaplığı kurulamamıştır.

Şu halde, karşımızdaki ana kültürel hedeflerden biri, Türkçe-okuyan kişinin aydın olabilmesine yetecek Türkçe kitaplığı kurmaktır. Çevrilmesi gerekenleri çevirmek, yazılması gerekenleri yazmaktır. Ama bunu gerçekleştirmek, söylemek kadar kolay değil. Titiz, sistematik, uzun-vadeli bir çalışmayla olabilir ancak.

Asıl güçlük, yukarıda sözkonusu edilen tutarlı görüş açısını sağlayabilmekte. Kitap yazdırılabilir de, çevrilebilir de. Ama bir yayınevinin sosyoloji konusundaki kitabıyla iktisat konusundaki kitabı apayrı dünya görüşlerinin ürünü olursa, böyle bir yayından ancak sınırlı bir yarar sağlanabilir.

Yabancı dillerden çevrilen yazı ve kitapların şimdiye kadar yapıldığı gibi, suyun içine bir taş atarcasına okurun önüne atılması sakıncalı oluyor. Her kitap ya da yazı kendi zamanının, kendi özel koşullarının bir sentezini iletir. Yani, belirli bir sorunsalın ürünüdür. Bu sorunsaldan, bu arka-plandan koparılıp alınır, sa yararı da, anlamlılığı da eksilir. Yeterince anlaşılacakla kalmaz, yanlış ve anlamsız bağnazlıklara da yol açar. Bunun geçmişimizdeki klasik örneklerinden biri, belli bir «program» içinde sunulan Lenin'in **İki Taktik**'inin küçük burjuva radikalizmine prim verme amacı için kullanılabilmiş olmasıdır.

Kitabın sorunsalını ve arka-planını okura kitapla birlikte sunmak bu eksikliği giderir. Bunun bir yolu tabii kitaba önsöz ve notlar eklemektir. İkinci, daha önemli yolu da bir tartışma ortamı açmaktır. Biz, yayımlayacağımız kitaplar ve dergiler arasında bunu amaçlayan bir ortak çalışma yöntemi kurmak istiyoruz.

Bu yapıldığı zaman, çıkan her kitap savunulan görüş birliğine uygun olmasa da, kitaba o görüşle bakmak mümkün olur. Böyle bir eleştirel yaklaşım, farklı görüşlerle yazılmış kitapların hazırlıksız okurda yarattığı eklektizmi azaltabilir, hattâ tamamen giderebilir. Kitabın bilgilerinden yararlanmak, ama yanlışlarını paylaşmamak mümkün olur.

Mümkün olan bir başka şey, kitapları, yazıları, birbirleriyle ilişkilerini gözeterak yayınlamaktır. Örneğin, Feuerbach üstüne Tezleri okuduğumuz halde Feuerbach'ı bilmiyoruz. Marx'ın Smith ve Ricardo ile ilişkisi üstüne